

Я. М. Кузніченко,
Національний банк України, м. Київ

НОВІ НАГЛЯДОВІ ІНІЦІАТИВИ БАЗЕЛЯ III ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

З огляду на існуючі в світовій економіці тенденції подальшої інтеграції та глобалізації, економічна стабільність країн на національному та міжнародному рівнях значною мірою залежить від ефективного регулювання ринку банківських послуг. Наслідки фінансової кризи продемонстрували всю небезпечність дестабілізації банківського сектору за відсутності дієвих механізмів прогнозування та регулювання кризових явищ. В цих умовах проблеми ефективної оцінки, управління та мінімізації впливу ризиків на фінансову стійкість банків набули особливої актуальності.

У відповідь на існуючі виклики Базельський комітет з банківського нагляду (далі – БКБН) ініціював розробку доповнень до стандартів банківського капіталу, які отримали назву Базель III, оприлюднивши пакет реформ, спрямований на підвищення рівня стійкості банківського сектору до економічних та фінансових потрясінь та убезпечення переміщення кризових явищ з фінансового в реальний сектор економіки.

Нові правила регулювання є більш жорсткими порівняно з Базелем II, і це є свідченням усвідомлення БКБН потенційних ризиків для світової економіки в цілому та стану фінансової системи зокрема.

Пакет реформ Базелю III спрямований на зміцнення капіталу на глобальному рівні (підвищення якості, стійкості та прозорості капітальної бази банків, вдосконалення підходів до покриття ризиків, доповнення існуючих вимог до достатності капіталу банків показником левериджу, зниження рівня проциклічності та формування контрциклічного резервного буферу, вирішення проблем щодо системних ризиків та взаємопов'язаності) та запровадження стандартів ліквідності на міжнародному рівні (показники короткострокової ліквідності (до 30 днів) та довгострокової (до року), спрямовані на підтримання спроможності до відновлення при потенційних проблемах з ліквідністю).

Потреба в подальшому запровадженні положень Базелю до української банківської практики продиктована необхідністю приведення банківського регулювання та нагляду Національного банку України у відповідність до міжнародних стандартів. Для банків застосування Базельських стандартів відкриває перспективу їх повноправної участі в міжнародних відносинах.

Аналізуючи положення Базелю III з точки зору можливості їх застосування в Україні, можна припустити, що процес гармонізації вимог до достатності капіталу з положеннями Базелю III не спричинить надмірних труднощів для українських банків, оскільки:

- джерела формування в Україні капіталу першого рівня (акціонерний капітал, резерви, у т.ч. сформовані за рахунок нерозподіленого прибутку та емісійних різниць) вже відповідають положенням Базелю III щодо базового капіталу, який вважається капіталом найвищої якості;

- до розрахунку адекватності регулятивного капіталу українських банків не включаються короткострокові субординовані борги та гібридні інструменти, а також відсутній капітал 3-го рівня;
- норматив адекватності регулятивного капіталу для українських банків (10 %) є вищим за європейський (8 %).

Тобто, норми українського банківського законодавства щодо регулювання достатності капіталу банку, порівняно з Базельськими положеннями, є більш консервативними та не дозволяють використовувати складні фінансові інструменти в якості джерела формування капіталу банку.

Складність переходу на Базельські положення для української банківської системи криється в недостатній прозорості банківського ринку України, відсутності досвіду використання математичних моделей, що лежать в основі розрахунків рівня ризиків, та недостатніх обсягах та якості статистичних даних. Також, в умовах економічного спаду, зменшення банками обсягів кредитування та зниження кредитних рейтингів позичальників, зростає циклічність економіки, дорожчає вартість капіталу та змінюється структура капіталопотоків.

Тому, переходу на нові стандарти має передувати комплексний аналіз можливого впливу положень Базелю III на діяльність банківського сектору України та врахування специфіки української банківської практики.

Запровадження Базельських стандартів є складним завданням навіть у сприятливий час, і безперечно, це складно зробити в сучасних умовах тривалого спаду в світовій економіці.

Але не зважаючи на проблеми та труднощі, пов'язані з запровадженням, Базель III на сьогодні є найбільш повним та узгодженим підходом учасників ринку та органів банківського регулювання до організації та побудови ефективної системи управління ризиками в банківському секторі.

Кузніченко, Я.М. Нові наглядові ініціативи Базеля III та перспективи їх запровадження в Україні [Текст] / Я.М.

Кузніченко // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: зб. тез доп. VII Міжнародної науково - практичної конференції (24-25 травня 2012 р.). – Суми: УАБС НБУ, 2012. – Т. 2. – С. 100-101.